

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอในโครงการรณรงค์ให้วัคซีนโปลิโอ ในเขตเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเพื่อหาคำตอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมวัคซีนโปลิโอ โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้ดูแลเด็ก
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้ดูแลเด็กกับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางนวัตกรรมของวัคซีนโปลิโอกับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ
6. เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรของผู้ดูแลเด็ก คุณลักษณะทางนวัตกรรมของวัคซีนโปลิโอ และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยใดสามารถอธิบายพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ได้มากกว่ากัน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประชากรที่ทำการวิจัยคือผู้ดูแลเด็กที่นำเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ไปรับวัคซีนโปลิโอในโครงการรณรงค์ให้วัคซีนโปลิโอที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 437 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ดูแลเด็กที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ อำเภอพรเจริญ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอปากคาด อำเภอบึงโขงหลง กิ่งอำเภอนุ่งคล้า กิ่งอำเภอสระใคร และกิ่งอำเภอรัตนวาปี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ตารางแจกแจงความถี่แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการบรรยายข้อมูลเบื้องต้น ส่วนขั้นตอนการทดสอบสมมุติฐานในการวิจัยใช้การวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variance) การหาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1. ข้อมูลด้านประชากร

ผู้ดูแลเด็กที่คุมศึกษาจำนวน 437 คน เป็นเพศชาย 205 คน เพศหญิง 232 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในครอบครัว มีอายุต่ำกว่า 35 ปี จบการศึกษาระดับ ม.4 - ม. 6/ ปวช. 1 - 3/ ปกศ.ต้น หรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพรับราชการ และมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 4,001 - 8,000 บาท

ส่วนที่ 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไป

ผู้ดูแลเด็กมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับปานกลาง กล่าวคือเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์และวิทยุ

ระดับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลนั้นพบว่ามี การเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำในบรรดาสื่อบุคคลทั้งหลาย กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือสามี / ภรรยา และ บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าการเปิดรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู และผู้นำชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก

ส่วนที่ 3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ

ผู้ดูแลเด็กมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากสื่อมวลชนในระดับต่ำ กล่าวคือเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากวิทยุมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

ผู้ดูแลเด็กมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอในระดับต่ำมาก กล่าวคือเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจาก สามี / ภรรยา มากที่สุด รองลงมาได้แก่ บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู และผู้นำชุมชนเป็นสื่อบุคคลที่

ผู้ดูแลเด็กเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио น้อยที่สุด

แผ่นพับ / ใบปลิว โปสเตอร์ และป้ายผ้า เป็นสื่อเฉพาะกิจที่ผู้ดูแลเด็กเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио ในระดับต่ำมาก โดยเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио จากโปสเตอร์มากกว่าป้ายผ้า และแผ่นพับ / ใบปลิว ตามลำดับ

ส่วนที่ 4. คุณลักษณะทางนวัตกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио

ประโยชน์เชิงเทียบของวัคซีน โปлио ที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио มากที่สุดคือ วัคซีน โปлио ป้องกัน โรค โปлио ได้ รองลงมา ได้แก่ การรับวัคซีน โปлио ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายเด็ก การรับวัคซีน โปлио ในโครงการรณรงค์ให้วัคซีน โปлио จังหวัดหนองคาย ไม่เสียค่าใช้จ่าย วิธีการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио ไม่ยุ่งยาก และการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио ไม่เสียเวลาทำมาหากิน ตามลำดับ

ส่วนที่ 5. พฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио

ผู้ดูแลเด็กมีพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио มาก กล่าวคือ ผู้ดูแลเด็กจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио ครบ 2 ครั้ง เนื่องจากหมอนัด รองลงมา ได้แก่ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио จากวิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ / ใบปลิว โปสเตอร์ ป้ายผ้า และเพื่อนบ้าน

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันจะมีพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио ต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ดูแลเด็กเพศชายมีพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน ไม่แตกต่างกับผู้ดูแลเด็กเพศหญิง (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1)
2. ผู้ดูแลเด็กที่มีสถานภาพภายในครอบครัว อาชีพ และรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио ไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1)
3. อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกันมีพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлио แตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1)

สมมุติฐานที่ 2 คุณลักษณะทางนวัตกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ

1. คุณลักษณะทางนวัตกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ (เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2)

สมมุติฐานที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้ดูแลเด็กมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ จากผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ (เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3)
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ (เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3)
3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ (เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3)
4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ (เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3)
5. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ (เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3)

สมมุติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารอธิบายพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ได้มากกว่าลักษณะทางประชากรและคุณลักษณะทางนวัตกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ จากผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอธิบายพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ได้มากกว่าลักษณะทางประชากรและคุณลักษณะทางนวัตกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ

อภิปรายผล

สมมุติฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันจะมีพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมุติฐานเฉพาะลักษณะทางประชากรด้านอายุ และระดับการศึกษา ผลดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของผู้รับนวัตกรรมกับการยอมรับนวัตกรรม

ของโรเจอร์สที่ว่า ผู้ยอมรับนวัตกรรมมักเป็นผู้มีการศึกษา ทำให้มีศักยภาพในการเปิดรับข่าวสารและยอมรับความคิดหรือการกระทำใหม่ในที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของสื่อเสียงตามสายที่มีต่อความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ของมุกตา แก้วมุณีโชค (2532) พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขี่รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ของโสภิตสุดา มงคลเกษม(2539) พบว่าผู้ขับขี่รถยนต์ที่มีการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการคาดเข็มขัดนิรภัยต่างกัน งานวิจัยเรื่อง Traditional Communication Media For Family Planning Education in Rural Nigerian Communities) ของ ไบร โมธ (Brimoh, 1992) พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับนวัตกรรมการวางแผนครอบครัวของชาวชนบทในประเทศไนจีเรีย งานวิจัยเรื่อง Testing the Influence of the Health Belief Model and a Television Program on Nutrition Behavior ของ ฟิโอนา ชิว (Fiona Chew, 1998) พบว่าอายุ การศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคที่ดี

สมมุติฐานที่ 2 คุณลักษณะทางนวัตกรรมของวัคซีนโปลิโอมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ จากสมมุติฐานข้อนี้พบว่าคุณลักษณะทางนวัตกรรมของวัคซีนโปลิโอด้านประโยชน์เชิงเทียบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของนวัตกรรมกับการยอมรับนวัตกรรมที่ว่านวัตกรรมจะถูกยอมรับหรือปฏิเสธนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ผู้ยอมรับนวัตกรรมรู้สึกว่านวัตกรรมนั้นดี มีประโยชน์มากกว่าสิ่งเก่า หรือวิธีปฏิบัติเก่าที่ถูกแทนที่ ซึ่งสามารถวัดประโยชน์เชิงเทียบในแง่เศรษฐกิจ หรือแง่อื่น ๆ ก็ได้เช่น ความเชื่อต่อจากสังคม เกียรติยศ ความสะดวกสบายในการปฏิบัติงาน ทำให้การทำงานสบายขึ้นไม่ลำบาก วิธีการไม่ยุ่งยาก มีสิ่งจูงใจ (incentives) ทำให้เห็นผลตอบแทนได้รวดเร็วอย่างไรก็ตาม คำสหสัมพันธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ต่ำมากเนื่องจากการยอมรับนวัตกรรมวัคซีนโปลิโอเป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน (preventive innovation) เป็นของใหม่ที่ผู้ยอมรับนวัตกรรมรับมาปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่เกิดก็ได้ในอนาคต แม้จะเป็นการยอมรับนวัตกรรมโดยการลงมือกระทำ (action innovation) ซึ่งเป็นรูปธรรม สามารถเห็นผลชัดเจนกว่าการยอมรับนวัตกรรมที่เป็นความคิด หรือนามธรรม (symbolic decision) แต่ผลที่เกิดจากการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอยังเป็นสิ่งที่ยากแก่การสังเกตและส่งผลให้อัตราการยอมรับนวัตกรรมประเภทนี้ต่ำซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ยาหยอดเสริม ไอโอดีนเพื่อป้องกันโรคขาดสาร ไอโอดีน อำเภอบ้านตาก

จังหวัดตาก ของมงคล ปิยศิริวัฒน์ (2539) ซึ่งพบว่าความสนใจในคุณลักษณะทางนวจกรรม ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การยอมรับนำหขคเสริมไอโอคืน

สมมุติฐานที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้ดูแลเด็กมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ การทดสอบสมมุติฐานข้อนี้พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทแล้วพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อบุคคลประเภท สามี / ภรรยา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจากสื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ผลการทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการอมของชาวชนบทในจังหวัดสุรินทร์ ของสาวิตรี สุตรา (2539) ที่ว่าการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอมของประชาชน

แม้ว่าการเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์ของผู้ดูแลเด็กอยู่ในระดับสูง แต่ค่าสหสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ นั้นต่ำมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากคุณสมบัติเด่นเฉพาะตัวของช่องทางสื่อสารที่ทำให้ประสิทธิภาพแตกต่างกัน กล่าวคือสื่อมวลชนเป็นสื่อที่สามารถทำให้ผู้ส่งสารสามารถส่งสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว ให้ความรู้ และข่าวสารได้ดี สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนา

ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอเฉพาะสื่อบุคคลที่เป็น สามี / ภรรยา เท่านั้น อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการเลือกรับสารของบุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดรับสารหรือเลือกใช้สารจากแหล่งที่เสนอความคิดที่สอดคล้องกับความคิด ทัศนคติของตน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นในลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิซึ่งเป็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่าง สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง และเพื่อน มีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากกว่าความสัมพันธ์ในลักษณะกลุ่มทุติยภูมิที่มีความใกล้ชิดน้อยกว่า แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลประเภท สามี / ภรรยา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอมากกว่าสื่อบุคคลประเภทอื่น

พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ สามารถอธิบายได้ว่า แผ่นพับ / ใบปลิว โปสเตอร์ ป้ายผ้า เป็นสื่อเฉพาะกิจที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี สามารถสร้างหรือเปลี่ยนความคิดของผู้อ่านได้ง่าย อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปริมาณของสื่อเฉพาะกิจประเภทสิ่งพิมพ์มีจำนวนน้อย การแพร่กระจายไม่ทั่วถึง ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แก่งานวิจัยเรื่อง Health Campaign Channels Tradeoffs among Reach, Specificity and Impact ของแคโรไลน์ สกูลเลอร์ (Caroline Schooler, 1998) พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากโรคเส้นเลือด ไปเลี้ยงหัวใจตีบตันจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องมากกว่าหนังสือพิมพ์ทั่วไป

สมมุติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารอธิบายพฤติกรรมกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอได้มากกว่าลักษณะทางประชากรและคุณลักษณะทางนวัตกรรมของวัคซีนโปลิโอ จากการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมุติฐานและเป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารงานนวัตกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม (innovation – decision process) ที่ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอนคือ 1. ขั้นการให้ความรู้ 2. ขั้นการโน้มน้าวใจ 3. ขั้นการตัดสินใจ 4. ขั้นการนำไปใช้ 5. ขั้นการทบทวนการนำไปใช้

ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมใดๆ บุคคลนั้นย่อมจะต้องแสวงหาข้อมูลสนับสนุนข่าวสารให้เข้าใจว่านวัตกรรมนั้นสามารถทำหน้าที่อะไรได้บ้าง มีผลดีผลเสียอย่างไร เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงความไม่สอดคล้องในความคิด หรือเพื่อลดความรู้สึกที่ไม่ดีของการตัดสินใจที่แล้วมา และกระบวนการเสาะหาข้อมูลต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ของวินิตา ชวนางกูร ๒ (2539) ที่ว่าพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคเอดส์มีความสัมพันธ์กับความรู้และปริมาณการเปิดรับข่าวสารโรคเอดส์

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์โครงการ

รณรงค์ให้วัคซีนโปลิโอทางโทรทัศน์ควรแพร่ภาพออกอากาศให้ตรงกับช่วงเวลาที่กลุ่มเป้าหมายว่างจากภารกิจงาน และเพิ่มความถี่ในการเผยแพร่ก่อนวันให้วัคซีนโปลิโอ

2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอได้แก่ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจาก สามี / ภรรยา บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง และเพื่อน ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดและเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดข่าวสาร ชี้แจง ชักจูงใจให้เกิดการยอมรับได้ดีกว่าสื่อบุคคลประเภทอื่น ดังนั้นควรเน้นการให้ความรู้และเผยแพร่ข่าวสาร ไปยังสื่อบุคคลประเภทดังกล่าวให้มากเพื่อเป็นสื่อกลางที่จะชักจูง หรือโน้มน้าวใจบุคคลใกล้ชิดอื่น ๆ ให้เกิดพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ในขณะที่เดียวกัน ควรอบรมทักษะการสื่อสารแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโครงการรณรงค์ให้วัคซีนโปลิโอโดยตรง

3. ส่วนมากผู้ดูแลเด็กนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอเนื่องจากหมอนัด การพลาดโอกาสนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอจึงมีน้อย อย่างไรก็ตามควรหาแนวทางดำเนินการ ให้กลุ่มผู้ดูแลเด็กที่ไม่ได้รับการนัดหมายจากหมอให้นำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอให้ได้โดยการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่ออื่นๆ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากแผ่นพับ / ใบปลิว ไปสเตอร์ ป้ายผ้า กับพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโออยู่ในระดับต่ำมาก แม้ว่าแผ่นพับ / ใบปลิว ไปสเตอร์ ป้ายผ้า เป็นสื่อเฉพาะกิจประเภทสิ่งพิมพ์ที่ใช้ติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ สามารถแพร่กระจายข่าวสารได้รวดเร็ว ต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าสื่อเฉพาะกิจประเภทโสตทัศนูปกรณ์ จึงควรผลิตสื่อให้สวยงาม สีสันสะดุดตา เพื่อดึงดูดความสนใจที่จะเปิดรับข่าวสารในลำดับต่อไป

5. จากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะทางนวัตกรรมการของวัคซีนโปลิโอเป็นตัวแปรสำคัญอันดับที่สามในบรรดาตัวแปรทั้งสี่ตัวที่อธิบายพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ดังนั้นควรเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวกับผลเสียของการไม่นำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ ทั้งนี้เพราะการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอเป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันซึ่งมีอัตราการยอมรับต่ำ จึงควร โน้มน้าวใจกลุ่มเป้าหมายให้เกิดพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอโดยเสนอเนื้อหาตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย เห็นโทษของการไม่นำเด็กไปรับวัคซีนโปลิโอ เช่น เด็กพิการ ขาดสติปัญญา เดินไม่ได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จังหวัดหนองคาย เท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อื่นของประเทศไทย และควรเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ด้วยเพื่อศึกษาว่าสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมการนำเด็กไปรับวัคซีน โปлиоแตกต่างกันหรือไม่

2. ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ดูแลเด็กในฐานะที่เป็นผู้รับสาร มิได้ศึกษาตัวสาร ผู้ส่งสาร หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการรณรงค์ให้วัคซีน โปลิโอ ดังนั้นควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความพยายามของเจ้าหน้าที่พัฒนา กลยุทธ์ในการเผยแพร่ข่าวสาร ตลอดจนวิเคราะห์เนื้อหาและประสิทธิผลของสารที่ใช้ในการรณรงค์

3. ในส่วนของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะประเภทสิ่งพิมพ์เท่านั้น อย่างไรก็ตามจากการสำรวจภาคสนามครั้งนี้ พบว่ายังมีสื่อเฉพาะกิจประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ หอกระจายข่าว ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการนำเด็กไปรับวัคซีน โปลิโอในโครงการรณรงค์ให้วัคซีน โปลิโอในเขตเมือง จังหวัดหนองคาย จึงควรขยายขอบเขตการศึกษาสื่อเฉพาะกิจให้ครอบคลุมสื่อเหล่านี้ด้วย

4. คุณลักษณะทางนวัตกรมของวัคซีน โปลิโอที่เป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะคุณลักษณะทางนวัตกรมด้านประโยชน์เชิงเปรียบเทียบเพียงประการเดียว ควรศึกษาคุณลักษณะทางนวัตกรมด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ความเข้ากันได้ (compatibility) ความสลับซับซ้อน (complexity) การทดลองได้ (trialability) และความสามารถสังเกตเห็นได้ (observability)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย